

ACC. N:R M. 13573: 1-16.

Landskap: Småland Upptecknare: Karl Andersson, Kalosvik
Härad: Kinnared Berättare: " " m. fl.
Socken: Kalosvik Berättarens yrke: hem. ägare
Uppteckningsår: 1955 Född år 1899 i Kalosvik

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jakt och djurfångst. s. 1-16. Lu F 101.

ACC. N:R. **M.** 13573:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Suf 101
1

Från Kalusviks socken av Kronobergs län
med omkräts

Vargen förekom i denna trakt så sent som
1850 vid Sjurs gård på gränsen mellan Kalusvik
och Tåvelås socknar. Då blev en ung häst
angripen av en varg men klodde sig med
språng, det var oerhörd skutt men vargen
tog fyra alnar kortare språng än hästen.
En gammal soldat som hette Tor dog här 1918
över 80 år, han var förvaktare vid Barkvare
gård som liten, då angrep en varg ett
får och högg det i halven och kastade det upp
i luften av fart och styrka.
Varggropar har här varit i Kalusvik på gården
kullen färr i tiden men är fyllda nu för att
ej betardjur skulle falla i dem, de var 5 alnar
vida och något mera i botten med en näle
i mitten där lunds fast en ank eller häna

2/

ACC. N:R M. 13573:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

levande som ätel, sedan lades ris och halm och
gräs över kölet så det ej synades, då varj eller
säv tog att springa mot äteln föll han i
gropan. Det berättas att i en enda grova var vid
ett tillfälle 3 vargar på en gång. Här har sam-
mits vargriät men är av sena tidens barn
förfädda, kanske något fins än och även
vargspjut, vid drev var alla byns barn
samlade och försöke att få in vargen
i en stor särskild byggd winkel där nätet
sattes upp, folket sattes och så upp i
en kilometerrvid winkel där varj var
missläckt, för var bylagen den att
varje bonde som ägde i mantal sitt jord
skulle efter gårdens storlek och hemmanstal
hålla vissa famnas vargriät, folket budades
med hävel som ej fick slanna,
vargriiten försåldes på auktion bönderna

ACC. N:R **M.** 13573:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

emellan, som syddes till prålar, jag minns
i min barndom för en 50 år sedan fanns det
bönder som ägde sådana resprålar med häret
ut, även med såkl togs räv, saxen lades
som till räv fast den var mycket större
med åtel, en katt var för båda dessa
djur en delikatess, katten veddes vid
sakta eld så det blev en bränd kattbukt
sedan band ett möse i katten och en
jägare drog katten efter sig i snön på
ett väldigt område och korsade alla stigar
där som misstänktes varg gick, då han
fick vittnesbyrd av katten följde han den
där katten var, som då låg i en förgryn-
ing med saxen spänd över, saxen måste
släppas med livat så g. järnlukten kändes
så täcktes den över med lås snö, då sov-
djuret kröftade i snön efter åtel kom

han i rosen, Det berättas av gamla jägare
att både varg och räv som festat med en
framföt i sol bitit av hinet, för att leva
på 3 ben men med livet i behåll,
ingen varg eller rävgräv fick beklädas med
sten för då kunde djuren få fäste och gå
nysa.

Står i Krumboz län som är skogig och delvis
stenig förekommer räven sällsk. Den jagas med
drivande hund, men också mycket med
ätel, man ger akt på vad räven håller till
vid gårdar, då lägger man ut döda björns
eller annat på gördelstork där han gärna
smakar, Men vet att om han är byggd så
ser han matten i regel vid 3 natten och då
är det lätt att vaka hinet i ett fånäs
i en kätte så han ej känner vitttring
Då jägaren går till jaset ensam då

57

ACC. N:R M.

13573:5.

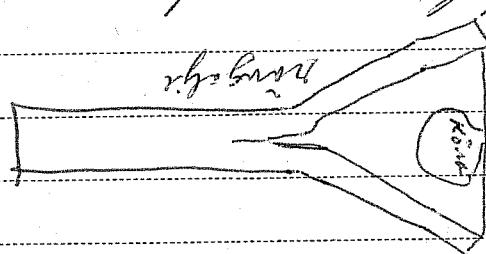
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

kommer ingen räv de skall gå två och två
högt, sedan skall den ene gå tillbaks och låta
för sig själv som om båda går där i från för
räven kan vara och är rädd i närheten
de vet han att fjället är fritt och han går med
ett äde.

Räven jagas ofta med flera drivande hundar
och många jägare, men där då ofta 2 ggr och
då bara en jägare är och g med sten kan
stoppa råket är ett bra medel att laga en
kavaj eller mossa och stoppa i råket så går
ej räven förbi första dagen, om man ej vill
röka ut räven är att lägga en sot i råket
och sten utomför för han försöker att riva
bort stenen men blir då i regel i raven
Skall han rökas ut så bör där vara mer än
en jägare för då kan han börja att skriva för
han ut som en blist, det bästa att

är en himmelopp drängt i flytande svavel
som ger en förfärlig gas och då måste han ut.
Ett annat medel för såv färdkom förr var
råvagn, en björk som var väst såsom
en klynga med 2 lika grova grenar stöddes
upp från klyngan sågades en såm, mellan
båda grenarna spändes en käpp så att såv-
såmmen delade på sig och gapade, på käppen häng-
des en höna, då såven hoppade och skulle så
hönan föll käppen och klyngan slog i hop
och såven var fast med foten i klyngan som
slog i hop.

Tallgiller fallgräp var lika med varsgrip runt
Gnata såv vet jag bara en som tog såv vid
sitt hönsstus, det var år 1909 tog Blom död 1947

Råven togs mycket med gift strykin som lades
i småfåglar på en gödrelstock, det fick ej
vara större köttbit än råven åt det på en gång
då viste jägaren på ett ungefär hur långt han
kunde gå innan han dog, hade det varit i
en höna eller dylikt hade han gitt och burit
den smiltlångt, Med råvlevar menas en bred
bräda delad i ritter med ett gängjärn i
den smala ändan så att en stor kil kunde
inslås i den andra och grämma ut, användes
vid fark och sträckning av råvskinn
Även till räv stöptes kular grövre än vid harjakt.
men varghagel stöptes med särskild kulstyp
som var grova och är här man gamla jägare
säga om grova hagel (det är som varghagel)
Blgen har alltid förekommit här fast ej
i så stor utsträckning här som norr om
Wäxiö, Den jagades förr av herrar som

som besökte godsen, med drestkarar mest
för nöjes skull. Men den jagades också av
borgare och backstugesittare för nödens skull.
Då wälken var en gäst så var det alltid
mer än en i regel 2-3 var uppställda
vid mysmarker och en gick in på godens
marker med en hund av blandras som var
de bästa till älgjakt ofta bystlivande hund
som har namnet byracka.

Rådjuren var godsherrarnas skötebarn som
var för andra förbjudna, men var också av
björvjägare eftersökta. Då någon utan bilar
gick in i godsets ägor med hund som lever
dem mot borg och byar där rymgjägarstod

Uttar fins här fast ej i stor utsträckning
och jagas i regel i mass månad vid wälken
- drag. Då en pelats är uppställt som fins
Uttar, undersökes i en å hur många hyl

som fins i isen där han har sitt tillhåll
på en plats har han sin motplats där han går
nypa och äter sin färgade fisk, och som han går
med vid fara, då läggs is över en del bit
så bara han har ett eller annat som han
kan gå nypa och få luft, där jägaran vaktar
han jagas vid månlyse kan gå bara på
natten, man kan även lägga rot i vatten
gillad med fisk. även slängår-le med fisk
går att locka uttern som sedan ej kan få
luft utan dänges

Grävling jagas för håret och för fettets
skull, de gamla jägarerna åt fläsket av grävling
som en läckerhet, då lyan är nypd äkt-jäger
den rent på kvällen för grävlingen är ett
nattdjur, den lämnar grytet då det börjar
bli mörkt, då jägaran vaktar och juter, även
även vid sol, då en grävling är juter

10/

ACC. N:R M. 13573:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och slaktas här vara medan solen är varm
då hängs den upp, mot en rödsvägg i starkt
solsken så fetten rinner av sig själva i värmen
med i ett fat som är den finaste olja och
köptes förr av apotek, då istället var avrun-
nit äls köttet, de fettblösa bitarna hängdes
ej upp.

10

Skuren som fanns här i min barndom var
bara skagiharen, men har på senare tid
blivit blandat med Tyskharen, Skuren jagas
i regel med hund både på barmark och i
utan på hösten då den skjutes ofta på återvänt
på kläver då är hon djävul och osädd, likaså
vid möfall då ligger den på öppna fältet
och nästan nedsvärd det är bara öronen
som rör sig i en ploppisa eller dike och
en vaksam jagare tar honom på rygghäng
det går att komma honom då så nära

11/1
som 2 meter. Får jagades den med snaror, där
haren brukade gå från skogen till klöveren om
där var frägasdisgård. Låpte man till så bara
något träl här och var lämnades öppet, där
sattes snaror av lingarn som var vaxal
så det ej fallt i hop utan vid åkdsagning
och även vid snöa stigar i skogen där haren
hade sin gång sattes snaror.

Igelkotten fångades vid husen där han mata-
des, med en fiskhår som kastades över den
den släktades av en del och åls, men av en del
för fettets skull som användes till vagnsmör-
ja och till seldan.

Den riste som använde igelkott att äta var en
man som hette Lekan den enstöring som dog
på 20 året. Han brukade säga att det var som
gästek.

Eller fångas med fälla, då den varit i hus en tid

ACC. N:R M. 13573:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

12

ligger koppel på och den ledes som en hund, och
släps ned i hål som fins vildkanin, stora råttor
eller liknande skadegjör, den biter sig fast vid
sin motståndare och anger blod, då man drar ut
illern följer det andra djuret med, den måste vara
hunnrig för då den sugit sig mätt jagar den inte

Rapphöns var här rätt gott om till de kalla
vinterarna 1940-1942. de måste gick om för kylan
men fins än fortfarande sparsamt, de jagades ofta
med hund eller vid rymflykt, ett ofta för
brukligt var att jägaren körde ett par oxar
i lös för utan vagn före och kom den rätt
nära, rapphönsen räddades av jägare som
det lyckaste av allt vilt. Tjuvskytte förekom
att de mötade dem med grillskott och slet dem ut
giller, en stor räl på kont gillret med en
pinne och ett långt snöre, då de kom under
rället drog pinnen väck och fågeln var fångad

Tjäder förekommer. När jagas den vid uppflygning
men förr jagades den vid blöss som marfär-
bjunden. Där som tjädern brukade övernatta på hol-
mar med skog eller låta märka skogsdungar med
låta granar brukade en man gå dit före kväl
och lysna var de satte sig, då det sedan blev
mörkt gick 2 jägare dit en här ett kärveds-
blöss an en bössa, då fågeln såg lyset vågade
han ej flyga, då bögs de skjutande på den som
satt nedast och kunde bli en lyckad jakt.
Således sköts den på spel anlingen i gryningen
eller på efter i solspel. Tjädern börjar spela då
gamla meskatalet går in. den 6 april. Tjäder och
Arre loys även med snara där som fanns båt med
enbuskas med bår på där var ett gott tillfälle för
fågel. Arre jagades också mycket med bulvorn som
sattes upp där som var bjärkar, och jagaren dölle
sig i en riskaja, maror var av fin stiltis

14)
eller lingarn vaxat så det blev styvt och g.
föll i hop. Örren sköts vid värspel på våren, även
lockade man dem till bultvannen, både tjärlar och orre
har sina bestämnda spelplatser och söker sällan
nya ställen.

Kudjakt förekommer i betydligt mindre mån, men för var
det g. så noga, då brukade den jagas innan myg-
arna kunde flyga med hund som bit i hjält och
krätkände och småpojkar som sprang samtidigt och
slog i hjält, det var ofta nöden i fattiga hem som
var orsaken.

Rödfågels jagades mest var det höpp och kräka
som jagades både för skottpengar och för att få
hört dem som skadedjur. Kräkar sköts vid åtel
eller vid en levande mur som var belagd vil fästen
som samlade kräkar i massor och jagaren kunde
från sitt gömställe skjuta, rovfågel äls g.

Rättan fångades med fälla det var en så kallad

15)

ACC. N:R M.

13573:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

15

klumpfälla jag skall vid ett annat tillfälle göra
en ritning eller skissa om vi vill göra en sådan
fälla i miniatyr och rita Eder. Det var den äldsta
av alla röttfällor som finns, ett annat medel brukade
de äldre förr tog en levande rått och smorde på
kåra och då försvann ratten nu där den gick fram
för lukten, öven stöptes glas och lades i mat som gift.
Jektmark hade varje jordägare som ägde i mantal
satt jord med hemmanstal, då jekt arrenderades ut
fick var och en efter sitt hemmanstal, den som
ägde ett hemman fick för det, och sedan var det
de som ägde $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{8}$ - $\frac{1}{32}$ $\frac{1}{64}$ och de som hade bara
en $\frac{1}{64}$ fick bara $\frac{1}{64}$ så mycket som den som hade
ett hemman, men hemmanstalen försvinner
sammant för de har g. någon uppgift att
fylla, det förr för det gamla skattsystemet
då gick öven skatten ut på hemmanstal
De som jagade mest förr var i regel back-

- slugefolk för nöd skull, öven kinder jagade men litet
för det räknades för litet vankhedrande att springa
i skogen med lössan för de som hade annat att göra.
Tjvorkytte var vankhedrande av många, en gammal
man ramsa säger att det var tre söner till en
bonde som dog och sönerna delade, en blev bonde
lag jorden, en lag jaktens en fisket, och då redes
fiskarna födde sig, Bonden gäddde sig, män jagaren
svält ihjäl.

16

Nu ar papparet slut och då får jag sluta, men
står till tjänst gärna om det är en upplysning.

Carl Bodin
Ljungaråsl

Kalmarvik